KOMPONENT 15: Reforma justície

Na Slovensku boli vyjadrené osobitné obavy týkajúce sa celkovej integrity justičného systému a dôvera v súdnictvo je v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ na veľmi nízkej úrovni. Korupcia predstavuje stále problém a problematické zostáva aj vnímanie korupcie.

Cieľom tohto komponentu Plánu podporu obnovy a odolnosti SR je ďalšie zvyšovanie efektívnosti, integrity a nezávislosti justičného systému, ako aj boj proti korupcii. Cieľom reformy mapy súdnictva je zaviesť špecializáciu sudcov, a tým vytvoriť priestor pre lepšie a rýchlejšie rozhodnutia súdov. Investície spojené s reformou mapy súdnictva majú dva hlavné ciele. Prvým cieľom je zmodernizovať existujúce priestory a vybudovať alebo obstarať nové priestory pre kľúčové súdy v novej justičnej mape. Druhým cieľom je investovať do analytických kapacít, digitálnych technológií a elektronizácie súdnych procesov s cieľom prispieť k lepšej kvalite a rýchlejšiemu poskytovaniu služieb a zvýšenej procesnej transparentnosti a obmedziť priestor pre korupčné praktiky.

Očakáva sa, že žiadne opatrenie v tomto komponente výrazne nenaruší environmentálne ciele v zmysle článku 17 nariadenia (EÚ) 2020/852 berúc do úvahy opis opatrení a zmierňujúce kroky stanovené v pláne obnovy a odolnosti v súlade so zásadou technického usmernia týkajúceho sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (DNSH) (2021/C58/01).

Tento komponent prispieva k plneniu odporúčania pre jednotlivé krajiny 4 z roku 2019 a odporúčania pre jednotlivé krajiny 4 z roku 2020, konkrétne k zlepšeniu účinnosti a riešeniu otázok integrity v systéme súdnictva, ako aj k zvýšeniu úsilia o odhaľovanie a stíhanie korupcie a zabezpečeniu účinného dohľadu a presadzovania rámca boja proti praniu špinavých peňazí.

Reforma 1: Reorganizácia súdnej mapy

Fragmentácia slovenského súdneho systému oslabuje jeho účinnosť. Sudcovia nie sú schopní dostatočne sa špecializovať, čo znižuje efektívnosť a kvalitu súdnych rozhodnutí. Heterogénnosť systému vedie navyše aj k nedostatočnej transparentnosti.

Vďaka tejto reforme sa preto zlepší efektívnosť a kvalita súdnictva. Na tento účel sa zreorganizuje systém súdov tak, že sa zjednoduší, čím sa umožní väčšia špecializácia sudcov v oblasti trestného, občianskeho, obchodného a rodinného práva a pripraví sa pôda pre lepšie a rýchlejšie súdne rozhodnutia. Systém súdov bude pozostávať z novej siete prvostupňových správnych a všeobecných súdov (vrátane mestských súdov), odvolacích súdov a najvyššieho správneho súdu.

Hlavné právne predpisy, ktorými sa vykonáva reforma súdnej mapy, nadobudnú účinnosť do 31. decembra 2021. Prechod súdneho systému k menšiemu počtu súdov so špecializovanými sudcami sa dokončí do 31. marca 2023.

Reforma 2: Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva

Vysoká miera vnímanej korupcie je spojená s nedostatočnou dôverou v súdnictvo. Osobitným problémom je nedostatok prostriedkov na stíhanie korupcie a prania špinavých peňazí.

Táto reforma zahŕňa balík legislatívnych zmien zameraných na zlepšenie integrity a nezávislosti súdnictva a účinnejší boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí. Táto reforma sa vykoná v súlade s článkom 19 Zmluvy o EÚ s cieľom zabezpečiť účinnú súdnu ochranu.

Posilnenie integrity a nezávislosti súdnictva:

- Zriadi sa Najvyšší správny súd s právomocou konať ako disciplinárny súd pre sudcov, prokurátorov, exekútorov, notárov a správcov (súvisí s reformou 1).
- Súdna rada získa viac kompetencií pri overovaní majetkových pomerov sudcov a ich sudcovských spôsobilostí. Okrem toho sa zavedie regionálny princíp volieb do súdnej rady, aby sa zabezpečila lepšia reprezentatívnosť.
- Voľby sudcov ústavného súdu sa zlepšia a vnesie sa do nich viac transparentnosti pomocou viacerých prostriedkov, ako je poistka proti pasivite parlamentu pri voľbe sudcov, zavedenie rotačného princípu voľby sudcov s cieľom znížiť riziko, že priveľa sudcov bude vybraných jednou politickou stranou. Pri voľbách sudcov na kľúčové posty (sudcov ústavného súdu, generálneho prokurátora a špeciálneho prokurátora) sa zavedú verejné vypočutia.
- Pravidlá pre vykonávanie sudcovského povolania sa upravia vrátane úpravy vekovej hranice 67 rokov pre sudcov a 72 rokov pre ústavných sudcov.

Zabezpečenie účinného dohľadu a presadzovanie rámca boja proti praniu špinavých peňazí:

- Zriadi sa Úrad pre správu zaisteného majetku a popritom sa zlepší právny rámec umožňujúci účinnejšie zaistenie majetku a jeho správu. Toto opatrenie súvisí s úsilím vyvíjaným v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí v komponente 16 Plánu obnovy a odolnosti SR.

Odhaľovanie a stíhanie korupcie:

- Zavedú sa nové trestné činy, ak zamestnanci verejnej správy požiadajú o neoprávnené výhody alebo ich prisľúbia.

Časť týchto legislatívnych zmien bola plánovaná do 31. decembra 2020. Celý legislatívny balík nadobudne účinnosť do 30. septembra 2021.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 30. septembra 2021.

Investícia 1: Budovy pre reorganizovaný súdny systém

Cieľom opatrenia je modernizácia súdnych budov podľa novej súdnej mapy.

Opatrenie spočíva v obnove a modernizácii existujúcich budov, ako aj v obstaraní nových vhodných priestorov pre súdy.

Investícia 2: Digitalizácia a analytické kapacity

Cieľom opatrenia je zlepšiť účinnosť reformovanej súdnej siete prostredníctvom lepšieho využívania digitálnych technológií.

Opatrenie pozostáva z viacerých činností vrátane obstarávania IT nástrojov pre zamestnancov súdov a budov, vývoja digitálneho obchodného registra, ktorý umožňuje podnikateľom a súdom vykonávať činnosti obchodného registra plne elektronicky, a analytickej podpornej platformy pre judikatúru, ktorá umožňuje sudcom urýchliť analytickú prácu.

A.2. Míľniky, ciele, ukazovatele a harmonogram monitorovania a realizácie pre nenávratnú finančnú podporu

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východiková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
1	15 – Reforma justície – Reforma 1: Reforma súdnej mapy – Právna úprava	Míľnik	Zadefinovanie novej súdnej mapy	Nadobudnutie účinnosti zákona o sídlach a obvodoch súdov				4. štvrťrok	2021	Nadobudnutím účinnosti legislatívnej úpravy sa zadefinuje nový systém súdov. Zmenami súdnej mapy sa upraví sieť prvostupňových všeobecných súdov, vytvoria sa správne súdy, upravia sa všeobecné odvolacie súdy a vytvorí Najvyšší správny súd Slovenskej republiky.
2	15 – Reforma justície – Reforma 1: Reforma súdnej mapy – Právna úprava	Míľnik	Zavedenie novej siete súdov	Reorganizovaná sieť súdov bude funkčná.				1. štvrťrok	2023	Bude dokončený prechod výkonu spravodlivosti na menší počet súdov a sudcovia budú špecializovaní (občianskoprávne, rodinné, trestné a obchodné právo) v najmenej troch súdnych agendách v každom novom súdnom obvode (1. štvrťrok/2023). Nová sieť prvostupňových všeobecných a správnych súdov, všeobecných odvolacích súdov a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky bude zriadená a funkčná (1. štvrťrok/2023).

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východiková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
3	15 – Reforma justície – Investícia 1: Reorganizácia súdov – Renovácia budov	Cieľ	Rekonštruovaná plocha budov súdov (v m²)		Plocha (m^2)	0	48 388	2. štvrťrok	2026	Obnova 48 388 štvorcových metrov súdnych budov. Obnovou sa dosiahne úspora energie v priemere aspoň 30 %.
4	15 – Reforma justície – Investícia 1: Reorganizácia súdov – Výstavba/obstarávanie nových budov	Cieľ	Plocha vybudovaných alebo kúpených budov súdov (v m²)		Plocha (m^2)	0	24 909	4. štvrťrok	2025	Dodajú sa podpísané kúpne zmluvy na 24 909 štvorcových metrov súdnych budov. Pre všetky zakúpené budovy sa dodajú energetické certifikáty s označením energetickej účinnosti „B“ alebo vyšším. V prípade budov, ktoré si vyžadujú ďalšiu obnovu, sa dodá podpísaný preberací protokol o obnove.
5	15 – Reforma justície – Reforma 2: Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva	Míľnik	Balík zákonov na boj proti korupcii a posilnenie integrity a nezávislosti justičného systému	Nadobudnutie účinnosti zákona o reforme súdnictva, ústavného zákona, novelizovaného zákona o prokuratúre, novelizovaného trestného zákona a disciplinárneho				3. štvrťrok	2021	Nadobudnutie účinnosti zákona o správe zaisteného majetku, zákona o reforme súdnictva, ústavného zákona, novelizovaného zákona o prokuratúre a novelizovaného trestného zákona, prijatie disciplinárneho poriadku Najvyššieho správneho súdu SR

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východiková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
				poriadku Najvyššieho správneho súdu SR						
6	15 – Reforma justície – Investícia 2: Podporné nástroje reformy súdnej mapy – Obchodný register a centralizovaný systém súdneho riadenia	Míľnik	Vývoj a odovzdanie informačného systému – Obchodný register	Vytvorený obchodný register				2. štvrťrok	2026	Vytvorenie centralizovaného elektronického obchodného registra. Funkcie umožňujú podnikateľom a súdom používať register a komunikovať s ním elektronicky, napríklad registrovať, meniť a odstraňovať údaje z obchodného registra pomocou predvyplnených formulárov, zakladať spoločnosti a zabezpečiť automatizované prepojenie s inými registrami.
8	15 – Reforma justície – Investícia 2:	Cieľ	Modernizácia súdneho IT vybavenia pre zamestnancov súdov		Číslo	0	24 000	2. štvrťrok	2025	Dodanie 24 000 kusov moderného IT vybavenia na súdy (okrem iného nové notebooky, dokovacie stanice, monitory, telefóny a licencie MS Teams).

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východiková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
										Okrem toho dodanie digitálnych technológií pre súdy na efektívne vedenie pojednávaní a konaní na diaľku. Patria medzi ne: - sieťové servery na centrálne ukladanie sieťových komponentov a informačných systémov, - sieťové karty na podporu videokonferenčnej technológie, - sieťové komponenty a stredisko wifi: rozsiahle siete (WAN), miestne siete (LAN), infraštruktúra WiFi, firewally, správa identity a kontextovej bezpečnosti a virtuálne súkromné siete (VPN), - videokonferenčná technológia: serverová platforma, ako aj videokonferenčný hardvér.
9	15 – Reforma justície – Investícia 2: Podporné nástroje reformy súdnej	Míľnik	Vytvorenie podpornej analytickej platformy pre	Preberací protokol				4. štvrťrok	2025	Analytická podporná platforma umožní sudcom prístup k centralizovanej databáze, ktorá poskytuje monitorovanie

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
	mapy – Podporná analytická platforma		sprístupňovanie judikatúry na súdoch							judikatúry, ako aj analytický výskum judikatúry.